МУ «Отдел образования Курчалоевского района»

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«АХМАТ-ЮРТОВСКАЯ СРЕДНЯЯ ШКОЛА №1 ИМЕНИ ПЕРВОГО ПРЕЗИДЕНТА ЧЕЧЕНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ГЕРОЯ РОССИИ АХМАТ-ХАДЖИ КАДЫРОВА»
(МБОУ «Ахмат-Юртовская СШ №1 им. А-Х. Кадырова»)

МУ «Курчалойн кIоштан дешаран дакъа»

Муниципальни бюджетни йукъардешаран хьукмат
«АХЬМАД-ЮЬРТАРА №1 ЙОЛУ ХЬАЛХАРЧУ ПРЕЗИДЕНТАН, РОССИН ТУРПАЛХОЧУН КАДЫРОВ АХЬМАД-ХЬАЬЖИН ЦIАРАХ ЙОЛУ ЙУККЪЕРА ИШКОЛ»
(МБЙУХЬ «Ахьмад-Юьртара №1 йолу Кадыров А-ХЬ. цIарах йолу ЙУИ»)

Индивидуальный образовательный маршрут по чеченскому языку

Геримсултановой Раяны

обучающейся 9 класса

Педагог-наставник: Джамалуев Ломали А., учитель чеченского языка и чеченской литературы

2025/2026 г.

Кхеторан кехат

Программа х1оттийна 9-чу классаьхь нохчийн метан олимпиадина кечам беш методически г1о-накъосталла даран 1алашонца.

Нохчийн мотт хааро а, цуьнан тайп-тайпана кепаш, функциональни тайпанаш карадерзоро а, цуьнан стилистически башхаллех, суртхIотторан таронех кхетаро а, нохчийн маттах тайп-тайпанчу тIекаренан хьелашкахь нийса а, эвсараллица а пайдаэца хааро а билгалдоккху адаман кхиаме хилар.

Нохчийн матто, шен тIекаренан а, ойла йовзийтаран а коьрта функцеш кхочушйеш, адамашна йукъахь уьйр латтайо, адаман кхетам а, дог-ойла а кхолларехь дакъалоцу; нохчийн мотт нохчийн халкъан хаамаш,
оьздангаллин ламасташ, истори ларйаран а, йовзийтаран а коьрта гIирс бу.

Ишколехь нохчийн мотт Іамор тIехьажийна ду дешархочун оьздангаллин а, коммуникативни а культура кхачаме йалорна а, цуьнан интеллектан а, кхоллараллин а говзалла, ойлайар, иэс, суртхIоттор, ша кхочущден дешаран гIуллакх кхиорна а.

Нохчийн мотт Іаморан чулацам иштта тIехьажийна бу функциональни говзалла, адаман йешаран, текстех кхетаран, тайп-тайпанчу барамийн текстийн хаамах пайдаэцаран, цуьнан мах хадоран, цунах ойлайаран, шен Іалашонашка кхачаран, шен хаарш а, таронаш а шорйаран, йукъараллин дахарехь дакъалацаран интегративни хаар санна, кхиорна. Къамелан а, текстан а гIуллакх нохчийн меттан ишколан курсан къепе кхолларехь коьртаниг ду.

Цаьрца догIуш долу хаарш а, карадерзарш а далийна Іаморан метапредметни, предметни жамIийн ларамехь, Іаморан чулацамехь (дакъош: «Мотт а, къамел а», «Текст», «Меттан функциональни тайпанаш»).

Дешаран предметан чулацам кхочушбан таро йу классал арахьарчу гIуллакхдарехь: экскурсеш, тематикин мероприятеш, конкурсаш, и. д.кх.

1алашонаш:

пох1ма долу дешархой билгалбахар;
пох1ма долчу дешархошна шайн говзаллех пайда эца аьтту бар;
пох1ма долчу дешархошна т1е тидам бахийтар;
пох1ма долчу дешархошна кхиамаш баха г1о дар.

Декхарш:

дешархойн пох1ма гучудаккхарехь болх бар;
шайн 1алашоне кхочург хиларх уьш тешор;
къинхьегамца бен лакхене кхочург цахиларх уьш тешор.

Методаш:

таллаpан (исследовательские)
лехаман (поисковые)
халонаш нисйаларан (проблемные)
йозанан белхийн (практические).

Олимпиадина кечамбаран курс чекхйаьлча дешархой хаа декхарийлаль бу:

- Тайап-тайпанчу кепехь олиминадин тедахкарш кхочушцан (тесташ, колларалллин белхаш, йозанан кепехь хаттаршна жопаш йаздан);
- Текстан таллаpан башхаллаш йовзар;
  Нохчийн меттан луг1атех пайдазна.

Пох1ма долчу беращца бечу белхан мехаллаш.

Пох1ма долу стаг жимчохь дуьйна цхьана говзаллица шен нийсархойх къаьсташ хуьлу. И тайпа дешархой билгалбахарехь хьехархочо цаьрца дукха болх бан беза. 1илманчаша билгалдаьккхина шайна хала нислуш долчу х1уманна т1ехь пох1ма долчу дешархошна къахьега ца лаьа аьлла, цундела Дала царна еллачу говзалли т1ехь уьш сабаха церан аьтту бан безаш бу.
Нохчийн мотт 1аморехь нислуш цхьацца тайпана халонаш йу. Цу т1е тидам а бохуьйтуш болх бан беза пох1ма долчу берашца, и халонаш йовзарна уьш шаьш т1е а кхуьуьйтуш. Х1ора пох1ма долу дешархо Дала шатайпана дика дина ву, цу диканах цуьнга шена а, нахана а пайда эцийта г1о дан деза, оцу 1алашонца цаьрца бечу белхан раж х1отто йеза.

Нохчийн меттан а, литературин а урокашкахь пох1ма долчу дешархойн кху тайпана кхиамаш хила таро йу:
нохчийн меттан хаарш алсамдовлар;
къовсадаларшкахь (олимпиадашкахь) хьалхара меттигаш йахар;
нохчийн маттахь байташ а, дийцарш а йаздан 1амар;
баккхийчаьргахула нохчийн ширделла дешнаш довзар;
нохчийн ширлуш долу г1иллакхаш, 1адаташ карладахар;
классал арахьа бечу белхан жигарло совйалар

«НЕНАН МОТТ (НОХЧИЙН)» ДЕШАРАН ПРЕДМЕТАН ЧУЛАЦАМ

Текст

Текст а, цуьнан коьрта билгалонаш а. Текстан тема а, коьрта ойла а. Текстан микротема. Коьрта маьӀна чулоцу дешнаш.

Къамелан функциональни-маьӀнин тайпанаш: суртхӀоттор, дийцар, ойлайар; церан башхаллаш.

Текстан композиционни дӀахӀоттам. Абзац текст композиционни-маьӀнин дакъошка йекъаран гӀирс санна.

Текстан дакъош а, предложенеш а вовшахтосу гӀирсаш:
дешан кепаш, цхьанаораман (гергара) дешнаш, синонимаш, антонимаш, йаххьийн цӀерметдешнаш, дешан йухаалар.

Текстан маьӀнин анализ: цуьнан композиционни башхаллийн, микротемийн, абзацийн, текстехь предложенеш вовшахтосучу гӀирсийн а, кепийн а; меттан суртхӀотторан гӀирсех пайдаэцар (Ӏамийнчун барамехь).

Текстан хаамаш хийцар: текстан цхьалхе а, чолхе а план.

Орфографи

Орфографи лингвистикин дакъа санна.

Й элпан нийсайаздар.

Къасторан ***ъ, ь*** хьаьркийн нийсайаздар.

Лексикологи

Лексикологи лингвистикин дакъа санна.

Дош – меттан коьрта дакъа. Цхьа маьӀна долу а, дукха маьӀнаш долу а дешнаш; дешан нийса а, тӀедеана а маьӀна.

Синонимаш. Антонимаш. Омонимаш.

ЦӀена нохчийн а, тӀеэцна а дешнаш.

Дешан хӀоттам а, дошкхолладалар а

Морфема меттан уггар жима маьӀне дакъа санна.
Морфемийн тайпанаш.

Дешан лард а, чаккхе а. Орам, дешхьалхе, суффикс.

Цхьанаораман (гергара) дешнаш.

Дошкхолладалар а, дошхийцадалар а.

Морфологи. Къамелан оьздангалла. Орфографи

ЦӀердош

ЦӀердош къамелан дакъа санна. ЦӀердешан йукъара грамматически маьӀна, морфологически билгалонаш, синтаксически функцеш. Къамелехь цӀердешан гӀуллакх.

Долахь а, йукъара а цӀердешнаш. ЦӀердешнийн грамматически классаш. ЦӀердешнийн терахь. Цхьаллин йа дукхаллин терахьан кеп бен йоцу цӀердешнаш.

ЦӀердешнийн легарш. Диъ легар. Дожарийн маьӀна.

ЦӀердешнийн дожарийн чаккхенаш нийсайазйар.

Билгалдош

Билгалдош къамелан дакъа санна. Билгалдешан йукъара грамматически маьӀна, морфологически билгалонаш, синтаксически функцеш.

Синтаксис. Къамелан оьздангалла. Пунктуаци

Предложени а, цуьнан билгалонаш а.

Предложенин коьрта меженаш (грамматически лард).

Подлежащи а, сказуеми а предложенин коьрта меженаш санна.

Сказуемин подлежащица барт хилар.

Грамматически лардийн масалле хьаьжжина, предложенийн тайпанаш: цхьалхе, чолхе.

Йаьржина а, йаржаза а предложенеш.

НОХЧИЙН МЕТТАН ТЕМАТИКИН ПЛАНИРОВАНИ

№ п/п	Программин дакъойн а, темийн а цӀераш	Сахьтийн барам	Электронни дешаран ресурс
Дакъа 1. ТЕКСТ			
1.1.	Текст а, цуьнан коьрта билгалонаш а. Текстан композиционни дӀахӀоттам. Къамелан функцинальни-маьӀнин тайпанаш.	2	www. desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www. urok95/ru.
1.2.	Дийцар къамелан тайпа санна. Текстан маьӀнин анализ. Текстан хаамаш хийцар	3	www. desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www. urok95/ru.
Дерриг:		**5**	
Дакъа 2. МЕТТАН КЪЕПЕ			
2.1	Орфографи	2	www. desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www. urok95/ru.
2.2	Лексикологи	6	www. desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www. urok95/ru.
2.3	Дешан хӀоттам а, дошкхолладалар а	2	www. desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www. urok95/ru.

Дерриг:		**10**	
Дакъа 3. МОРФОЛОГИ. КЪАМЕЛАН ОЬЗДАНГАЛЛА. ОРФОГРАФИ			
3.1	Ц1ердош	6	www. desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www. urok95/ru.
3.2	Билгалдош	5	www. desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www. urok95/ru.
Дерриг:		**11**	
Дакъа 4. СИНТАКСИС. КЪАМЕЛАН ОЬЗДАНГАЛЛА. ПУНКТУАЦИ			
4.1	Синтаксис лингвистикин дакъа санна. Дешнийн цхьаьнакхетар	5	www. desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www. urok95/ru.
4.2	Цхьалхе шинахIоттаман предложени	3	www. desharkho.ru ps95.ru/dikdosham/ www. urok95/ru.
Дерриг:		**34**	

2024-2025 ДЕШАРАН ШАРАХЬ НОХЧИЙН МОТТ ХЬЕХАРАН ПЛАН
9 класс

№	**1амочу коьчалан ц1е**	**Сахьт**	**Терахь**
1	Текст а, цуьнан коьрта билгалонаш а. Текстан композиционни дIахIоттам.	1	
2	Къамелан функциональни-маьIнин тайпанаш.	1	
3	Дийцар къамелан тайпа санна.	1	
4	Текстан маьIнин анализ.	1	
5	Текстан хаамаш хийцар.	1	
6	Орфографи лингвистикин дакъа санна	1	
7	Й элпан нийсайаздар.	1	
8	Дош – меттан коьрта дакъа. Цхьа маьIна долу а, дукха маьIнаш долу а дешнаш.	1	
9	Дешан нийса а, тIедеана а маьIнаш.	1	

10	Синонимаш. Антонимаш. Омонимаш.	1	
11	Синонимаш. Антонимаш. Омонимаш.	1	
12	Лексически дошамийн тайпанаш а, ненан меттан дешнийн хьал карадерзорехь цара ден гIуллакх а.	1	
13	ЦIена нохчийн а, тIеэцна а дешнаш.	1	
14	Морфема меттан уггар жима маьIне дакъа.	1	
15	Цхьанаораман (гергара) дешнаш	1	
16	ЦIердош къамелан дакъа санна.	1	
17	ЦIердош, морфологически билгалонаш, синтаксически функцеш.	1	
18	ЦIердешнийн легарш.	1	
19	Долахь а, йукъара а цIердешнаш, церан нийсайаздар.	1	
20	ЦIердешнийн грамматически классаш.	1	
21	ЦIердешнийн терахь.	1	
22	Лааме а, лаамаза а билгалдешнаш	1	
23	Билгалдешнийн терахьашца хийцадалар	1	
24	Билгалдешнийн легарш	1	
25	Билгалдош морфологически къастор.	1	
26	Билгалдашах 1амийнарг карладаккхар	1	
27	Синтаксисах, пунктуацех лаьцна кхетам.	1	
28	Сацаран хьаьркаш а, церан функцеш а.	1	
29	Предложени а, цуьнан билгалонаш а. Предложенийн тайпанаш.	1	
30	Предложенин чаккхенехь сацаран хьаьркаш.	1	
31	Сочиненин д1ах1оттам	1	
32	Сочинени вовшахтохар	1	
34	1амийнарг карладаккхар	1	